

UN NOU SACERDOS ARAE AVGVSTI ÎN DACIA

În numărul III al acestui anuar (*ActaMN*, III, p. 153 și urm.) am comentat cele opt mărturii epigrafice sigure privind *Concilium Daciarum III*, arătând că existența acestui Concilium al provinciei Dacia este o creație a împăratului Severus Alexander (a. 222—235).

Supunând unei revizii o inscripție ce se află în Muzeul de Istorie Cluj, descoperită în anul 1943, la Napoca și publicată, mai întâi, de prof. M. Macrea (*AISC*, V, 1944—48, p. 249—254), apoi cu o nouă lectură de prof. A. Bodor (*EmlKel*, p. 106—108), a cărei lectură nu mă mulțumea nici în „ediția” întâi nici în cea de a doua, am constatat că, deși greșit citită, în unele privințe, de prof. A. Bodor, ea conține în lectura acestuia o mărturie autentică despre un nou Sacerdos Arae Augusti în Dacia.

Fotografia alăturată (fig. 1), ca și descrierile tehnice date de cei doi editori mă dispensează de a repeta detaliile convenite. Notez doar că măsurătorile aplicate la monumentul epigrafic (ca și examinarea literelor existente sau sesizabile) justifică din punct de vedere strict tehnic *întregirile* și *lectura* pe care o propun mai jos.

Pentru rîndul 1: Macrea propusese (*l.c.*):

[*Ma(tronis) Gesah?jenis pro*, iar Bodor (*l.c.*):

[*Dis Mag?jnis pro*. Ambii, prudent, cu o oarecare îndoială, care este pe deplin justificată, căci litera dinainte a grupului NIS nu putea fi în nici un caz E sau G. — Ea este un I din care a mai rămas doar virful caracteristic acestei litere. Eu întregesc și citesc:

[*Gen(io) ordjnis pro*. — Justificarea: individul care ridică altarul e quinquenal și *decurion* al coloniei, iar formula e arhicunoscută.

Cu lectura rîndurilor 2—4, dată de cei doi autori sînt în *general* de acord.

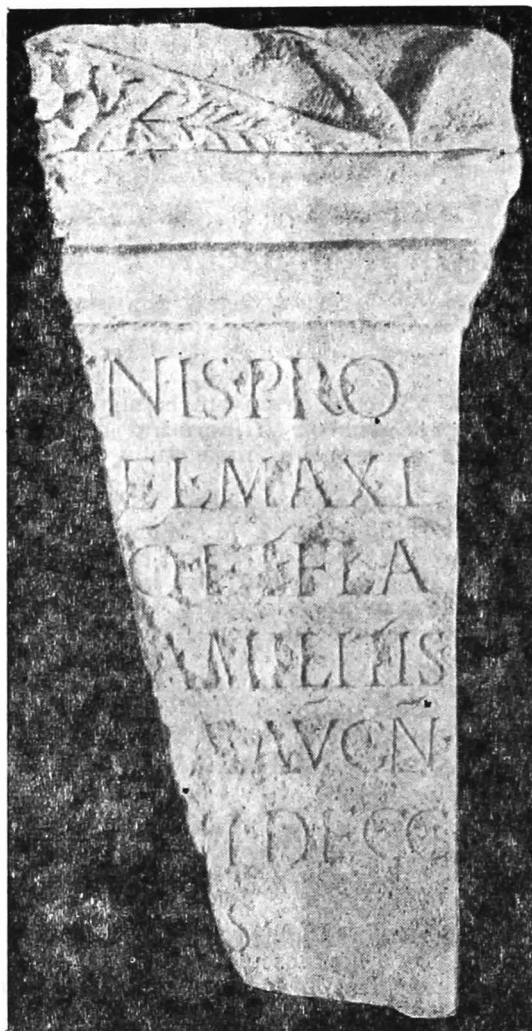
În r. 5: întregirea dată de M. Macrea (*de sententiја Aug. N.*) nu poate fi reținută: AE (în ligatură) dinaintea lui AVG e absolut clar și A. Bodor cu dreptate a propus: [*sacerdos Arjae Aug. N.*

Întregirea din rîndul 6 ([L. Sept. Sev. Pjii) nu era potrivită, nici la unul nici la celălalt. La Macrea, din pricina lecturii greșite a rîndului 5, iar la Bodor din motive de ordin epigrafic: nu cunosc cazuri în care, după expresia „sacerdos arae Augusti nostri” să urmeze numele împăratului domnitor (indiferent dacă e Sept. Sever, Severus Alexander sau, mai ales, *Gordian*, cum se gindea și A. Bodor).

Pe baza unei inscripții din aceeași categorie, CIL III 1433 (=ILS 7129), din Sarmizegetusa, de pe vremea lui Gordian, eu propun pentru acest rînd întregirea și lectura următoare: [*coronatus Dac. I]II dec(urio) col(oniae)*.

Toată inscripția trebuie citită, deci, astfel:

[*Gen(io) ordjnis pro*
[*se et suis P. Ajel(ius) Maxi-*
[*mus Iivir q]q. et fla-*
[*men col(oniae) Nap.] a militis*
[*sacerdos Arjae Aug. N.*
[*coronatus Dac(iarum) I]II dec(urio)*
[*col(oniae) s(upra)] s(criptae)*

Prescurtări eventuale și ligaturi sînt foarte probabile în partea întregită.

Concluzii mai importante: Avem de-a face cu un nou *sacerdos Arae Aug. coronatus Daciarum trium* (al doilea cu această titulatură; v. *ActaMN*, III, p. 161). Și acesta de rang ecvestru, apare tot *după* Severus Alexander, dată la care nu se opun nici celelalte atestări ale lui P. Ael. Maximus (cf. M. Macrea, *op. cit.*, p. 254), ci mai curînd o confirmă. Persoana marelui preot, avea, după cît se pare, o *villa* în apropierea orașului Napoca (v. M. Macrea și A. Bodor *ll. cc.*). Locul în care s-a descoperit această inscripție în Cluj (Piața Libertății, nr. 22) confirmă încă odată presupunerea că tot aici era și centrul coloniei Napoca.

C. DAICOVICIU

EIN NEUER SACERDOS
ARAE AUGUSTI IN DAZIEN

(Zusammenfassung)

Verfasser veröffentlicht eine im Jahre 1943 in Cluj, im Zentrum der Stadt (Piața Libertății Nr. 22) — das gleichzeitig auch das Zentrum der Kolonie Napoca war — gefundene Inschrift, in einer anderen Auslegung als die der ersten Herausgeber (M. Macrea, in *AISC*, V, Cluj, 1944—48, S. 249—254 und A. Bodor, *EmlKel*, S. 106—108). Die hier angeführten Ergänzungen und Auslegungen sind in der Abbildung Nr. 1 gegebenen Reproduktion leicht zu überprüfen.

Auf diese Weise haben wir einen neuen (neunten) Beweis über *Concilium Dac. trium* und über einen zweiten „*coronatus Dac. trium*“. Auch diesmal wird die Schaffung des Landtages der Provinz Dacien nur im III. Jh., beginnend mit Severus Alexander, bestätigt (s. C. Daicoviciu, *ActaMN*, III, 1966, S. 153—163).